

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
Қылмыстық құқық және қылмыснама кафедрасы

«Сот экспертология» пәні бойынша
«050304 – Кеден ісі» бакалавр мамандығының сырттай бөлім
студенттері
үшін зертхана жұмыстарын орындау бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ

Павлодар

БЕКІТЕМІН

Тарих және құқық
факультетінің

деканы

_____ Ақышев А.А.
200__ ж. «__» «_____»_

Құрастырушы: доцент _____ С.Т.Иксатова

Қылмыстық құқық және қылмыснама кафедрасы

«Сот экспертология» пәні бойынша
«050304 – Кеден ісі» бакалавр мамандығының сырттай бөлім
студенттері
үшін зертхана жұмыстарын орындау бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ

Кафедра отырысында **ұсынылған** 200__ ж. «__» «_____»
Хаттама № ____

Кафедра меңгерушісі _____ Иксатова С.Т

Тарих және құқық факультетінің әдістемелік кеңесінде
құпталған

200__ ж. «__» «_____» Хаттама № ____

ӘК төрайымы _____ Мошна Н.И.

Зертханалық сабақтар:

Соттық сараптаманың объектісі № 1- зертханалық жұмыс.

Соттық сараптаманың әдісі № 2- зертханалық жұмыс.

Соттық сараптаманың жіктелуі № 3- зертханалық жұмыс.

Іс жүргізу сұрақтарының белгіленуі және сараптамалардың жүргізу алдын ала тергеуі № 4- зертханалық жұмыс.

Соттағы сараптамалардың іс жүргізу сұрақтарының белгіленуі

№ 5- зертханалық жұмыс.

Соттық сараптама мен қатысушылардың іс жүргізу мәртебесі

№ 6- зертханалық жұмыс.

Соттық сараптаманың әдістемелік негізінің жүргізілуі № 7- зертханалық жұмыс.

Сарапшының тұжырымы - айғақтау № 8- зертханалық жұмыс.

Қылмыстық , азаматтық және әкімшілік істер бойынша міндетті жүргізулер

№ 9- зертханалық жұмыс.

Зертханалық сабақтың мақсаты:

Мамандықтың оқу жоспарына және жұмыс оқу жоспары сәйкес өткізілген зертханалық жұмыстар өзінің құрамында зертханалық практикумды құрайды.

Зертханалық практикумның мақсаты - осы пәннің теориялық жағынан эксперименттеп ашу. Студенттерге оқытылған заңдарды және олардың түрлерін терең түсінуін қамтамасыздандыру, мамандардың оқыған объектілердің және зертханалық құралдардың, эксперименттелген басқа да құралдардың практикалық дағдыларын қолдануын жинақтау.

Зертханалық сабақтың жалпы теориялық ережесі:

- теория мен практиканың байланысын жүзеге асыруға әсер ету;
- студенттерді экспериментті ғылымның даму жолдарымен таныстыру;
- студенттерді түтікшілердің құрылымы мен принциптерімен таныстыру, кеден ісінде қолданылатын басқа да кедендік бақылаудың техникалық құралдарымен құрастыру;
- студенттермен ғылыми-зерттеулік жұмыстардың дағдыларын иемденуін қамтамасыз ету, өзінділігін дамыту, білімді игерту, студенттердің шығармашылық қызметін белсендендіруге әсер ету. Кіріспе сабақта (бірінші) сабақта оқу зертханасында міндетті түрде ҚТ мен ЕҚ ережелерінің инструкциясы өткізіледі, өткізілгені туралы ҚТ мен ЕҚ журналдарында жазылады.

Зертханалық сабақты техникалық жабдықтау;

- сот сарапшысының құқықтары мен міндеттерімен таныстыру қажет.
- сарапшының жеке қобдишасымен таныстыру және болу керек.

- барлық іс шараларды белгіленген және көрсетілген ережелерге сәйкес жүргізу керек.
- қылмыстың сараптамасын тағайындап сараптау үшін макет болу тиіс.
- трасологиялық іздерді анықтау үшін әр түрлі пленкалар және ұсақ ұнтақтар болу керек
- баллистикалық зерттеу бойынша суық қаруға қолданатын материалдар болу керек.
- аяқтың іздерін анықтау үшін гипс т.б. керек заттар болу тиіс.

Зертханалық сабақтың өткізілу әдісі мен тәртібі:

- бастапқы кезең - оқытушы студенттің зертханалық жұмысты орындауға дайындығын тексеріп, сабаққа жіберуі. Теориялық дайындығының деңгейі, жұмыстың маңыздылығын тексеру, жазбаша материалдарының барлығын тексеру;

- студенттермен экспериментальды жинақ пен тәжірибені өткізу;

- студенттермен есептерді жинақтап, эксперименттерді жасау;

- оқытушыға жұмыс туралы есепті тапсыру. Кейбір жағдайларда студенттер осы сабақта есепті тапсыра алмайды, өйткені эксперименттеу жақсылап жинақтауды талап етеді. Сондықтан есеп беру келесі сабақта не белгіленген уақытта өткізіледі.

- Зертханалық жұмыстардың нәтижесі бойынша бірінші және екінші рейтингті жасау.

Зертханалық жұмыс бойынша студенттің есебі жазбаша түрде кесте, мөлшерлеу, құрастырылған график не диаграмма, хема және басқа да графикалық бейнелерден тұрады. Есеп тиянақты жасалуы қажет. Түзетулер, жазуды сызу, басқа да қтелер болмауы қажет.

Оқытушыға тапсыру жұмыс туралы жазбаша есептен және оны ауызша қорғаудан, яғни оқытушының есепті тексергенде студенттің білімін тексеру үшін қойған сұрағына жауап беру. Зертханалық жұмысты тапсырғанда жұмысты орындау барысындағы теориялық сұрақтар бойынша білімін тексеру,

жұмысқа арналған әдістемелік нұсқауларда бар бақылау сұрақтары.

Лабораториялық жұмыс егер студент экспериментті дұрыс жүргізіп, қанағаттанарлық тәжірибе алса, оқыған нәрселерінің мәнін түсініп білсе, жұмыстың орындалу тәртібі ұстап, есепті дұрыс, тиянақты жасаса, оқытушының барлық сұрақтарына жауап берсе тапсырылды деп есептеледі.

Зертханалық жұмысты орындаған кезде еңбек және техникалық қауіпсіздігінің тәртібі;

- студенттер зертханаға сыртқы киіммен кіруге болмайды.
- зертханада студенттер арнайы халат киіп жұмыстар жүргізу тиіс.
- құралдармен, белгіленген ережелерге сәйкес жұмыс жасау;
- студенттерді экспериментті қолдану мен үйрету;
- студенттерді түтікшілердің құрылымы мен принциптерімен таныстыру.
- криминалистикада қолданылатын басқа да криминалистік бақылаудың техникалық құралдарымен құрастыру;
- студенттермен ғылыми-зерттеулік жұмыстардың дағдыларын иемденуін қамтамасыз ету.
- ататын қаруды қолдану, құрастыру және қайта құрастыру кезінде белгіленген ережемен жұмыс жасау керек.
- химиялық ұнтақ-қоспалар мен жұмыс жасағанда абайсызда қалдану керек және белгіленген ережелерді қолдану керек.
- кіріспе сабақта (бірінші) сабақта оқу зертханасында міндетті түрде ҚТ мен ЕҚ ережелерінің инструкциясы өткізіледі, өткізілгені туралы ҚТ мен ЕҚ журналдарында жазылады.
- арнайы құжаттар мен жұмыс жасап болғаннан кейін белгіленген арнайы орындарға қою керек.

Зертханалық жұмысқа дайындалуға арналған тапсырмалар

Құжаттардың сот сараптамасы

1-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Нақты жазуды іске асыру орындаушының жеке басын анықтауға жарамды ма?
2. Жазуды іске асыруды осы берілген адамдар ішінен кім орындаған?
3. Әр түрлі құжаттардағы (құжат бөліктеріндегі) жазуды іске асыруды бір адам орындаған ба?

Сот портреттік сараптама

2-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Фотосуреттерде, негативтерде, пленка кадрларында, портреттерде бір адам, әлде әр түрлі адамдар бейнеленген бе?
2. Фотосуретте нақты адам бейнеленген бе?
3. Мәйіт және тірі адам фотосуретінде бір адам, әлде әр түрлі адамдар бейнеленген бе?

Сот бейнефонографиялық сараптама

3-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Фонограмма түпнұсқа ма, әлде ол механикалық немесе электроакустикалық монтажға ұшыраған ба?
2. Фонограмма түпнұсқа ма, әлде көшірме ме?
Ескерту: «түпнұсқа» деген түсінік тек тікелей жазып алу жолымен алынған бейнефильмдер мен фонограммаларға ғана қатысты екенін ескеру керек.
3. Фонограммадағы немесе оның фрагменттеріндегі жазылып алынған сөйлеу тілі жатталған, оқылған немесе еркін болып табыла ма?

Сот фототехникалық сараптама

4-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Фототүсірілім натураны түсіру арқылы дайындалған ба, не болмаса, ол фоторепродукция болып табыла ма? Егер фототүсірілім репродукция болып табылса, түпнұсқа қандай тәсілмен (фототүсірілім, сурет алу, полиграфтық тәсілмен) алынған?
2. Фототүсірілім дайындау кезінде фотомонтаж қолданылған ба?
3. Кино-бейнепленка механикалық монтаж болған ба?

Сот трасологиялық сараптама

5-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Ұсынылған затта қол іздері бар ма?
2. Қол іздері адамды сәйкестендіруге жарамды ма?
3. Заттағы іздер қай қолмен (қолдың қай жерлерімен), қай саусақтарымен қалдырылған?

Сот балистикалық сараптама

6-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Зат атыс қаруына жатады ма?

2. Зерттеуге ұсынылған қару қандай түрге, үлгісі (модельге) жатады?
3. Қару немесе оның жеке бөлшектері қандай тәсілмен (өнеркәсіптік, қолдан) дайындалған? Қару құрылғысына өзгертулер енгізілген бе, егер солай болса, онда қандай өзгертулер, қандай мақсатпен, қандай тәсілмен енгізілген?

Заттар мен материалдардың сот сараптамасы

7-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Зерттеуге ұсынылған зат, соның ішінде жеткізгіш-заттағы із-жұғындылары заты полимер материалының (жалпы не белгілі бір тегінің, түрінің) лакты бояу материалы немесе лакты бояу материалының бөлшектері болып табыла ма?
2. Табылған ЛБЖ, ПМ бөлшектері (ЛБМ көлемдері) оқиға орны заттық жағдайының (автокөлік, құрал- сайман ЛБЖ) нақты элементін теңдестіру үшін жарамды ма?
3. Ұсынылған фрагменттер ПМ ішінен бұйымдардың қай түріне жатады.

Жол-көлік оқиғалары мен көлік құралдарының сот сараптамасы

8-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Тежелудің басталу сәтінде КҚ қандай жылдамдықпен келе жатты?
2. Жолдың көріну жағдайы бойынша немесе КҚ-ның бұрылыстағы орнықтылығы жағдайы бойынша КҚ-ның қауіпсіз жылдамдығы қандай болуы керек?
3. Оқиға орны жағдайларында КҚ-ның тоқтау жолы қандай?

Сот экономикалық сараптама

1. Шарттар, контрактілер және келісімдер негізді ме және олардың ресімделуі дұрыс па?
2. Шарттар, контрактілер және келісімдердің экономикалық мақсатқа лайықтылығы қандай?
3. Шаруашылық шарттарын жасау кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасы бұзылды ма?

Сот тауартану сараптамасы

1. Бұйымдардың атауы қандай?
2. Бұйым қандай шикізат түрінен жасалған?
3. Бұйымды дайындауға қолданылған шикізат сапалы ма, анықтаңыз?

Сот құрылыс сараптамасы

9-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Орындалған құрылыс –монтаж және құрылыс – жөндеу жұмыстарының көлемі мен нақты құны қанша екенін анықтаңыз.
2. Қолданыстағы нормативтік құқықтық актілер талаптарына сәйкес орындалған жұмыстарды қабылдап алу актілерін жасауда осы бағаларды қолдану дұрыс және негізді болып табыла ма?
3. Құрылыс – монтаж және құрылыс – жөндеу жұмыстарын жүргізуге келісімді баға негізделген болып табыла ма?

Сот техникалық сараптама.

10-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Зерттеуге ұсынылған материалдардың бұйымдардың табиғаты және олардың мақсаты қандай?
2. Бұйымдардың дайындалу тәсілі, мақсаты мен қолдану аумағын анықтаңыз.
3. Өнімнің сапасы ілеспе құжаттарда көрсетілген талаптарға, нормативтік талаптарға немесе шарт талаптарына сай ма?

Сот өрт – техникалық сараптама

11-Зертханалық жұмыс тапсырмасы:

1. Өрт ошағы қайда орналасқан?
2. Нақты орын өрт ошағы болып табыла ма?
3. Жанудың таралу жолы қандай? Мысал беріңіз.

Қолдануға арналған әдебиеттер

Негізгі:

1. Бычкова С.Ф. Соттық сараптама: ғылыми, құқықтық - ұйымдастырушылық және әдістемелік негіздер: Оқу құралы . - Алматы: «Жеты жарғы», 2002. - 432 с.
2. Бычкова С.Ф. Организация назначения и производства судебной экспертизы: Теория и практика судебной экспертизы: Оқу құралы. - Алматы: «Жеты Жаргы», 1999
3. Шакирова К.Н. Соттық сараптама: Тәж - кітабы. Сызба түріндегі оқу құралы. Алматы: ВШП «Адилет», 1998
4. Шакирова К.Н. Соттық сараптама: проблемы теория и практики. Алматы: Аркаим, 2002

5 Шляхов А.Р. Соттық сараптама. Ұйымдастыру мен өткізілуі. М.: заң кітабы., 1979.

Нормативтік актілер:

6 Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995 ж.

7 1997 жылдың 16 шілдесінен Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексі

8 1997 жылдың 13 желтоқсанынан Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу Кодексі

9 1999жылдың 13 шілдедесінен Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу Кодексі

10 2001 жылдың 30 қаңтарынан Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық кодексі

11 1997 жылдың 12 қарашасынан «Соттық сараптама туралы» Қазақстан Республикасының заңы

12 Стандарты и требования к специально оснащенным помещениям, в которых осуществляется производство судебной экспертизы: утв. Постановлением Правительства Республики Казахстан от 7 ноября 2001 г.

13 Правила лицензирования судебно-экспертной деятельности в Республике Казахстан: утв. Постановлением Правительства Республики Казахстан от 9 октября 1998 г.

14 Правила ведения государственного реестра судебных экспертов: утв. Постановлением Правительства Республики Казахстан от 7 ноября 2001 г.

15 Положение о работе комиссии по лицензированию судебно-экспертной деятельности: утв. приказом Министра юстиции Республики Казахстан от 8 июня 1991 г.

16 Перечень видов экспертиз, производимых в Центре судебной экспертизы Минюста Республики Казахстан, и экспертных специальностей, квалификация по которым присваивается Минюстом Республики Казахстан: утв. приказом Минюста Республики Казахстан от 14 июня 1999 г.

17 Положение об аттестации судебных Республики Казахстан РК от 16 марта 1998 г.

18 Положение о порядке присвоения квалификации судебного эксперта в Центре судебной экспертизы Минюста Республики Казахстан: утв. приказом Министра юстиции РК от 16 марта 1998 г.

19 Инструкция о порядке деятельности квалификационной комиссии при Центре судебной экспертизы Минюста Республики Казахстан: утв. приказом Министра юстиции РК от 16 марта 1998 г.

Қосымша:

20 Аверьянова Т.В. Содержание и характеристика методов судебно-экспертных исследований. Алма-Ата, 1991

21 Аубакиров А.Ф., Бычкова С.Ф. О методике экспертного анализа отдельных видов преступлений как часть общей теории судебной экспертизы // Опыт, проблема, практика. – Алматы, 1993.

22 Аубакиров А.Ф., Ким Э.П. Криминалистическая экспертиза материалов и веществ: Учеб. Пособие. Алматы: ВШП «Адилет», 2001

23 Аубакиров А.Ф., Гинзбург А.Я. и др. Значение экспертизы в расследовании преступлений. – Караганда, 1991.

24 Байжанова Г.К. Теория и практика собирания доказательств, отображающих биологические свойства и признаки живого лица, в уголовном процессе. – Караганда, 2000.

25 Бычкова С.Ф. Становление и тенденции развития науки о судебной экспертизе. Алматы, 1994

26 Баймолдина З.Х. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве. – Алматы, 2001.

27 Клименко Н.И. Экспертные ошибки и их причины //Қылмыстық және соттық сараптама. – Киев, 1988.

28 Поврезнюк Г.И. Соттық сараптама. Подготовка и назначение в уголовном и гражданском процессах: тәж . оқу құралы. Алматы, 1999

29 Россинская Е.Р. Судебная экспертиза в уголовном, гражданском и арбитражном процессе. Практик. Құрал. М., 1996

30 Сахнова Т.В. Соттық сараптама. М., 2002

31 Соттық сараптаманың энциклопедиясы./ Под ред. Аверьяновой Т.В., Россинской Е.Р. М: Юрист, 1999

Бақылау сұрақтары;

1-тақырып Соттық сараптаманың объектісі

- 1 Соттық сараптаманың объектілерінің түсінігі.
- 2 Соттық сараптаманың объектілерінің жіктелуі.
- 3 Іс жүргізу тәртібі және үлгілерді алу үшін сарапшылық жануарларды зерттеу.
- 4 Іс жүргізу тәртібі және сарапшылық үлгі зерттеуін алу үшін күдіктілердің, жәбірленушілердің, куәгердің, сонымен қатар басқа да қарым - қатынастағы мәжбүрлемелік медициналық сипаттар.

2-тақырып Соттық сараптаманың әдісі

- 1 Соттық сараптаманың әдістерінің түсінігі және жіктелуі.
- 2 Жалпы ғылыми және жеке әдістердің сараптамалық зерттелуі.
- 3 Сараптамалық зерттелудің арнайы әдістері.
- 4 Әдістерге талап етушілік, соттық сараптамаларды қолдану.

3-тақырып Соттық сараптаманың жіктелуі

- 1 Соттық сараптаманың критерий және жіктелу тәсілдері.
- 2 Соттық сараптаманың жіктелу мағынасы.
- 3 Қылмыстық сараптамалар және олардың жіктелуі.
- 4 Қылмыстыққа жатпайтын сараптамалар және олардың жіктелуі.

4-тақырып Іс жүргізу сұрақтарының белгіленуі және сараптамалардың жүргізу алдын ала тергеуі

- 1 Соттық сараптаманың қылмыстық істер бойынша негіздемесі және тәртіпке белгіленуі .
- 2 Сараптаманың дайындық элементтерінің істері.

3 Сараптамалық істердің негізгі элементтерінің тапсырмасы.

4 Соттық сараптаманың ерекше іс жүргізу процедурасы.

5 Сараптаманың қосымша, қайталану, комиссиялық және кешенді түрлерінің іс жүргізу тәртібінің тағайындалуы.

5-тақырып Соттағы сараптамалардың іс жүргізу сұрақтарының белгіленуі

1 Соттағы сараптаманың жүргізу міндеттері.

2 Қылмыстық істер бойынша соттық сараптаманың негіздемесі мен тәртібінің тағайындалуы.

3 Соттық сараптаманың жүргізілуінің ұйымдастырылғанындағы жалпы сұрақтар.

4 Соттық сараптамадағы дайындалу құралдарының белгіленуі: бастапқы деректердің түсінігі.

5 Сараптаманың белгіленуін шығару қаулысы (анықтау): сұрақтарға талап ету, сараптамадағы шығарулауындағы рұқсат.

6 Сараптаманы белгіленуіндегі қатысушылардың танысу тәртібінің қаулысы (анықтылығы).

7 Сарапшының өтініш жасауға қанғаттандырлығы және қарсы болуы.

8 Сараптамадағы іс жүргізуге табыстаудың тәртібі.

6-тақырып Соттық сараптама мен қатысушылардың іс жүргізу мәртебесі

1 Қатысушылардың іс жүргізу мәртебесі мен сараптаманың ісі: жалпы сұрақ.

2 Конституциялық құқықтағы азаматтардың қорғалу сұрақтары мен соттық сараптамадағы ісі.

3 Соттық сараптаманың түсінігі мен оның құқықтық мамандығынан айырмашылығы.

4 Біліктілік және соттық сараптамадағы құзыреті: құқықтары мен міндеттері.

5 Экспертизаны белгілеген сарапшының органмен өзара қатынасы.

7-тақырып Соттық сараптаманың әдістемелік негізінің жүргізілуі

- 1 Сараптамалық зерттелудің кезеңдері.
- 2 Сараптық қарау мен сараптамалық эксперименті.
- 3 Бөлектенген кезеңдердің зерттеу объектілері.
- 4 Салыстыру кезеңдерінің зерттелуі
- 5 Сараптамалық зерттеудің нәтижесінің бағасы мен сарапшының қорытындылау формулярлығы. Сарапшының ішкі сенімі.
- 6 Сарапшының тұжырымдамасының құрылымы мен мазмұны.
- 7 Сарапшының тұжырымдамасының рәсімдеу тәртібі.
- 8 Хабарламаны орындаудың тұжырымдамасы. Сарапшылық қателер.

8-тақырып Сарапшының тұжырымы - айғақтау

- 1 Сарапшының тұжырымы соттық дәлелдеме жүйесі ретінде.
- 2 Сарапшының тұжырымының тергеушілік бағасы (сотпен).
- 3 Сарапшы тұжырымының процеске қатысушыларымен танысу тәртібі.
- 4 Сарапшының тұжырымын процеске қолдануындағы дәлелденуі.
- 5 Өзіндік ерекшеліктің мазмұнындағы тұжырымдамалық дәлелденуі.
- 6 Сарапшының тұжырымын дәлелдеу міндеттерінің бағасымен, оның мазмұны мен сарапшылық қорытындылау нысандары басты - міндеттемесі.
- 7 Сарапшылық тұжырымның органдарының қылмыстық іс жүргізу процесінің бағалары

9-тақырып Қылмыстық , азаматтық және әкімшілік істер бойынша міндетті жүргізулер

1 Әкімшілік істер бойынша соттық сараптаманың негіздемесі мен белгілену тәртібі.

2 Әкімшілік істер бойынша соттық сараптама. Сарапшының сотта жауап алуының міндеті мен негіздемесі.

3 Әкімшілік істер бойынша сараптаманың жүргізу нысандары. Әкімшілік істер бойынша сарапшының негіздемесі мен тәртіпті белгілеуі.

4 Сарапшының сотта жауап алуының міндеті мен негіздемесі.

5 Сарапшының тұжырымы дәлелдеу құралы ретінде - әкімшілік істер бойынша.